

C E B U L A A N N A

FÓTH ERNŐ FESTŐMŰVÉSZ KÉT, SZOMBATHELYRE TERVEZETT GOBELINJÉRŐL

Fóth Ernő Munkácsy-díjas festőművész Vas megyének a Kemeneshát lankái között megbújó egyik kicsiny falujában, Nagysitkén született 1934. november 9-én. Édesapja, Fóth Sándor bognármester és asztalos volt, míg édesanyja, Pordán Etel a háztartást vezette. Az elemi iskolát szülőfalujában kezdte, majd 12 éves korában Sárváron folytatta, ahol rohamos tempóban bontakozott ki és fejlődött tovább a velészületett rajzkészsége. Egyebek mellett Dorffmaister Istvánnak a szülőfalu templomában látott oltárképe vagy esetleg a sárvári Nádasdy-vár lovagtermének pompázatos falfestményei is hatással lehettek rá, hogy már korán a képzőművészet iránt kezdett erősen érdeklődni. Rajzkészségét Sárváron Majthényi Károly szobrászművész képzőművészeti szakkörében fejlesztette tovább. A Nagysitkéről Sárvára kerülő kisdíák következő nagy lépését a felnőttek világa felé Szombathely városa jelentette, ahová gimnáziumba írátták be a szülei, majd ennek folytatásaként érettségivel a kezében felvételizett a Budapesti Iparművészeti Főiskolára, ahol 1959-ben díszítőfestőként szerzett diplomát. Mesterei: Barcsay Jenő, Rákosi Zoltán és Z. Gács György festőművészek voltak.

Fóth Ernő festészetének lényegéről, nagyon tömören, ezt olvashatjuk Aszalós Endre tanulmányának bevezetőjében: „A művész – legyen képeinek tárgya bármi –, nem történeteket, cselekményt vagy eseményeket ragad ki a való életből, hanem valamely konkrét vagy szabadon alakított jelenséget fokoz művészi jelentőségűvé. A szó szoros értelemben »kiragadja« témáit az elképzeltető, de feleslegesnek ítélt környezeteiből, s így csak az előadás-módból fakadó tartalmi lényeg válik művészi hatóerővé. Műveinek szimbolikus vonatkozásai a hangsúlyok találó képzésével megnőnek; választott témáinak egyedi módon értelmezett, pregnáns *típusait* teremti meg. (Ilyen értelemben szinte »újrealista«.) Egymással feszültséget adó képi jegyek, plasztikusan feszes felületkezelés adják Fóth Ernő festői kvalitásait. Mindezek azonban elvont esztétikai minőséget biztosítanának alkotójuk teljesítményéhez. A többletértéket az adja, hogy a művész teljes eszköztára egy allegorikus-költői

magatartás szolgálatában áll, amely számol a képzettársítás lehetőségével, a felvetett gondolatok szabad tágitásával, az átélés akadálytalan elmélyítésével. Felidézett jelenségei mozdíthatatlanul szilárdak, igen sokszor végzetszerűek, azonban belső formaritmusuk méltóságteljes.” (ASZALÓS Endre: Fóth Ernő. Bp. 2007. 5. old.)

Ehhez hasonló jegyek találhatók meg a Fóth Ernő által tervezett gobelineken is. Tudniillik Fóth Ernő ebben a műfajban is jeleskedett, ugyanis, akárcsak a reneszánszban, úgy a XX. század második felében is sokszor festőművészek terveztek meg a gobelinszővő manufaktúráknak, vagy jelen esetben az Iparművészeti Vállalat Gobelin Műhelyének a kárpitokat.

Fóth Ernő Szombathelyre tervezett két gobelinje közül az első a VASITERV tervező-vállalat könyvtárának készült, és a tervezői munkát szimbolizálta. Az alkotás bár belső térbe és nem festői eszközökkel készült, méreteinél fogva mégis a murális munkákhoz sorolható. A falikép egy fekvő 328x495 cm-es téglalap, melynek felületén három szín dominál: a kék, a barna és a bézs-szürke. Bár a kompozíció fő alakjai enyhén jobbra vannak eltolva, ennek ellenére mégis centrális elrendezés dominál. A velünk szemben álló, nemes arcú mutatkozó antik női alak az oldalt ülő és modernebb ruházatot viselő másik női alaknak nyújt át terveket. A tervek kivehető épületrészleteket, valamint égtáj-meghatározást jelenítenek meg. Az ülő női alak mögött egy magas épület szerkezete látható, ebből tudjuk, hogy egy építkezés jelenetét látjuk. A falikárpit másik oldalán, bal oldalon az egyensúly megtartását szolgálja egy nagyon plasztikusan ábrázolt, félkönyékre támaszkodó, fekvő női alak, akit antik szövegeket tartalmazó kőtáblák vesznek körül. A gobelin Szombathely város kétezer éves múltját szerette volna dióhéjban ábrázolni, kivetítve a jövőbeli távlatokat is, amire az utólag adott *Régmúlt és jövő* (1967) cím is utal. A gobelinen levő három emberalakot a művész három jelképpel keretezte. A bal felső sarokban egy korinthuszi oszlopfejt láthatunk, a jobb felső sarokban Vas megye címerét, míg középen lent az akkor nemrég feltárt ISIS-szentély rekonstrukcióját. A jelképek egy fejtetejére állított háromszög alakzat által határolják be a mondanivalókkal teli mezőket, ahol az emberi alakok mellett még helyt kapott a Sothis kutyán lovagló ISIS istennő, aki jobb kezében a szisztrumot rázza, míg bal kezében egy terményes kosarat tart. A kép alján egy kockában szignót találunk *Fóth 1967* felirattal. A mű több mint 16 m² felületű.

Fóth Ernő ezzel a gobelin-tervével már túlmutatott mind Ferenczy Noémi korai, buja növényzet jellemezte, mind pedig érett művészi korszakán, mely utóbbira a monokróm hátterek előtt, munka közben megörökített munkás- vagy parasztábrázolások voltak jellemzőek. Fóth Ernőnél itt a Domanovszky Endre óriási méretű munkáin tapasztalható nagy lendület, valamint a háttérének *collage* komponálási módja fedezhető fel (Domanovszky Endre: *Disputa*), valamint a vertikálitás.

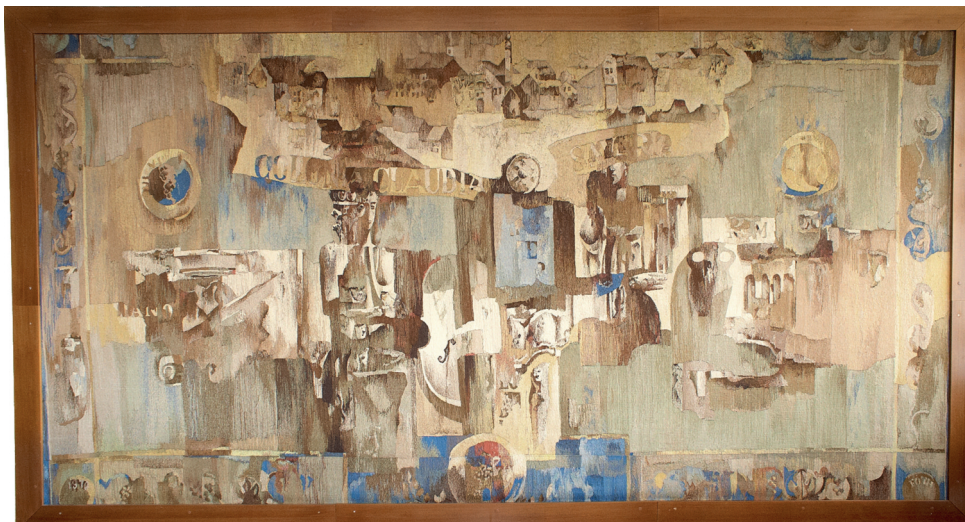
A Szombathelyre készült másik gobelin terve a Claudius Hotel előcsarnokát volt hivatott belsőépítészeti teljessé tenni. Ezt sokan Fóth pályája legderűsebb alkotásának tartják. Itt is, akárcsak az előzőnél, a domináns szín a barna és annak megannyi árnyalata, a világoskékek mellé azonban imitt-amott még meleg zöld és arany színű felületeket is becsempészett a tervező. Messziről nézve az alkotást, Bartha László jégkristályos struktúrájú festményei jutnak eszünkbe. Az előző gobelintervvel ellentétben ennek a kárpitnak, akárcsak a néhány évszázaddal korábban készülteknek, van bordüre. Kompozícióját tekintve ez is centrális elrendezésű, mely akárcsak a matematikában az x és y koordináta, négy mezőre osztja a képet – felülről lefelé és balról jobbra húzva vonalakat. A bordűr felső része alatt

az 1791-ben megjelent rézmetszet alapján egy stilizált látkép foglal helyet, valamint a *Colonia Claudia Savaria* felirat látható, mely a Claudius császár által i. sz. 43-ban történt városalapításra utal. A kárpiton Pannónia megannyi római építészeti eleme, mint pl. egy aquedukt, különböző oszlopfők, szobor, felirat és faltöredékek láthatók, mint pl. a fülkében álló Venusz Pudica vagy egy szép ívű amfora. A római harcosok attribútuma: a kerek, tüskés pajzs is helyet kapott felül középen. Ezenkívül a vidámságot és a bohémságot a bordűrben megjelenített szőlőlevelek és -fürtök jelzik, melyek Bacchus-kultuszra és a táj bőségére is utalnak egyúttal. A bal alsó csücsökben a bordűrben, egy medalionban az 1970-es dátum, míg jobb oldalon szintén egy medalionban a Fóth feliratú szignó bújik meg. Érdekességképpen meg kell említeni, hogy a munka közepén ezenkívül még egy vonós hangszer is látható. Talán a jelenkori Szombathely városában 1967 óta zajló Bartók Fesztiválokra utalt volna a szerző? Talán itt is a múlt és a jelen szerves összekapcsolódását és egymás mellett élését jelenítette meg Fóth Ernő ebben a több mint 16 m²-es óriás munkában?

A két gobelin közül a *Colonia Claudia Savaria* eredeti helyén, a Claudius Hotel halljában, egy számára készült fakeretben található meg ma is, míg a *Régmúlt és jelen* című alkotás a VASITERV felszámolását követően kisebb kitérő után a Szombathelyi Képtár textilgyűjteményében lelt otthonra, ahol a gyűjtemény egyik reprezentatív darabjaként tarjuk számon.

MŰHELY

CEBULA ANNA: FÓTH ERNŐ FESTŐMŰVÉSZ KÉT, SZOMBATHELYRE TERVEZETT...

Fóth Ernő: Colonia Claudia Savaria (Fénykép: Nagy Zoltán)

Fóth Ernő: Régmúlt és jelen (Fénykép: a Szombathelyi Képtár archívumából)